

خودآگاهی تطبیقی از منظر اسلام و روان‌شناسی

نویسنده:

ماطه اسفندیاری

انتشارات پشتیبان

تهران - بهار ۱۳۹۹

سرشناسه	اسفندیاری، فاطمه، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	خودآگاهی تطبیقی از نظر اسلام و روانشناسی/ نویسنده فاطمه اسفندیاری؛ ویراستار ادبی معصومه اشتری‌ماهانی؛ سر ویراستار مرتضی چشم‌انور.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات پشتیبان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۸۵ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۵۵۰۲۵-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۲۵۵] - ۲۶۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	خودآگاهی
موضوع	(Self-consciousness) Awareness
موضوع	خودآگاهی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Self-consciousness (Awareness) -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	چشم‌انور، مرتضی، ۱۳۶۱ -، ویراستار
رده بندی کنگره	BF۳۱۱
رده بندی دیویی	۱۵۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۲۲۹۱

نام کتاب: خودآگاهی تطبیقی از منظر اسلام و روان‌شناسی

ترجمه و گردآوری: فاطمه اسفندیاری

ویراستار: معصومه اشتری‌ماهانی

ناظر ویراستار: مرتضی چشم‌انور

صفحه آرا: علی مهدیزاده

طراح جلد: زهرا مهدوی

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۳ - تلفکس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۸

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir

تارنمای انتشارات پشتیبان: www.PoshtibanPress.ir

فهرست مطالب

۱۷	مقدمه
۱۹	فصل اول: مفهوم شناسی
۲۱	۱ - مفهوم مهارت‌های زندگی
۲۸	۲ - مفهوم خودآگاهی
۴۰	۳ - مفهوم روان‌شناسی
۴۲	۴ - مفهوم نفس
۴۷	۵ - مفهوم مطالعه تطبیقی
۵۱	فصل دوم: انواع خودآگاهی
۵۳	۱ - انواع خودآگاهی از منظر روان‌شناسی
۵۳	۱ - ۱ - خودآگاهی با محوریت خود
۵۸	۱ - ۲ - خودآگاهی با محوریت آگاهی
۶۱	۲ - انواع خودآگاهی در قرآن و روایات
۶۱	۲ - ۱ - آگاهی از خود جوارح و با ادبی انسان
۶۳	۲ - ۲ - آگاهی از خود اصلی یا رانی
۶۴	۲ - ۳ - آگاهی از خود نهانی و نهایی
۶۶	۲ - ۴ - آگاهی از خود اجتماعی
۶۹	فصل سوم: ابعاد خودآگاهی
۷۱	۱ - ابعاد خودآگاهی در روان‌شناسی
۷۲	۱ - ۱ - باورهای فرد نسبت به خود
۷۲	۱ - ۲ - ارزیابی شخص از ویژگی‌های خاص خود
۷۳	۱ - ۳ - روابط بین خود و دیگران
۷۶	۲ - ابعاد خودآگاهی در قرآن و روایات
۷۷	۲ - ۱ - انسان موجود برتر
۷۹	۲ - ۲ - آسیب‌شناسی انسان و برشمردن نقاط ضعف او
۸۵	۲ - ۳ - استعدادهای انسان

فصل چهارم: مقدمات نظری خودآگاهی ۸۹

- ۱ - مقدمات نظری خودآگاهی از منظر روان‌شناسی ۹۱
- ۱ - ۱ - نیازها مقدمه خودآگاهی ۹۱
- ۱ - ۲ - آزمون تحریف‌های شناختی ۹۳
- ۱ - ۳ - تغییر دادن نیاز به تأیید دیگران ۹۶
- ۱ - ۴ - مقدمات مورد نیاز برای درمانگر ۹۷
- ۲ - مقدمات نظری خودآگاهی از منظر قرآن و روایات ۹۸
- ۲ - ۱ - شناخت استعدادهای درونی ۹۸
- ۲ - ۲ - شناخت نقص‌ها و کاستی‌ها ۱۰۲
- ۲ - ۱ - ستن جهان‌بینی الهی ۱۰۴
- ۲ - ۴ - ارتباط با واقعیت ۱۰۷
- ۲ - ۵ - توجه به حضور خدا ۱۰۹

فصل پنجم: مقدمات عملی خودآگاهی ۱۱۳

- ۱ - مقدمات عملی خودآگاهی در روان‌شناسی ۱۱۵
- ۱ - ۱ - تکلیف ۱۱۵
- ۱ - ۲ - مرور تکالیف ۱۱۷
- ۲ - مقدمات عملی خودآگاهی در قرآن و روایات ۱۱۸
- ۲ - ۱ - مقدمات عملی خودآگاهی در حوزه فردی ۱۱۸
- ۲ - ۲ - مقدمات عملی خودآگاهی در حوزه اجتماعی ۱۳۴

فصل ششم: موانع درونی خودآگاهی ۱۴۳

- ۱ - موانع درونی خودآگاهی در روان‌شناسی ۱۴۵
- ۱ - ۱ - مکانسیم‌های دفاعی ۱۴۵
- ۱ - ۲ - خودآیینه‌آلی ۱۴۷
- ۱ - ۳ - برجسب‌های مزاحم ۱۴۹
- ۱ - ۴ - تصویر وهمی و پنداری از خویشتن ۱۴۹
- ۲ - موانع خودآگاهی در قرآن و روایات ۱۵۰
- ۲ - ۱ - امراض نفسانی ۱۵۱
- ۲ - ۲ - قوای انسانی ۱۶۸
- ۲ - ۳ - عدم یقین ۱۷۴

فصل هفتم: موانع بیرونی خودآگاهی ۱۷۹

- ۱ - موانع بیرونی خودآگاهی از منظر روانشناسی ۱۸۱
- ۱ - ۱ - یادگیری اجتماعی ۱۸۱
- ۱ - ۲ - مقایسه‌های اجتماعی ۱۸۲
- ۱ - ۳ - منابع انگیزشی اجتماعی ۱۸۳
- ۲ - موانع بیرونی خودآگاهی در قرآن و روایات ۱۸۴
- ۲ - ۱ - بازیگری‌های دنیا ۱۸۶
- ۲ - ۲ - اغواگری شیطان ۱۸۸

فصل هشتم: آثار فردی خودآگاهی ۱۹۵

- ۱ - آثار فردی خودآگاهی در روانشناسی ۱۹۷
- ۱ - ۱ - خودکنتراس ۱۹۷
- ۱ - ۲ - خودپنداره ثابت ۱۹۸
- ۱ - ۳ - هویت منسجم ۲۰۰
- ۱ - ۴ - خودباوری ۲۰۱
- ۱ - ۵ - خودشکوفایی ۲۰۳
- ۲ - آثار فردی خودآگاهی در قرآن و روایات ۲۰۴
- ۲ - ۱ - خودباوری ۲۰۴
- ۲ - ۲ - عمل بر اساس شاکله ۲۰۵
- ۲ - ۳ - واقع‌بینی ۲۰۸
- ۲ - ۴ - خداشناسی ۲۰۹
- ۲ - ۵ - اعتدال غرایز و امیال ۲۱۱
- ۲ - ۶ - ظهور استعدادهای بالقوه ۲۱۴
- ۲ - ۷ - اعتماد به نفس ۲۱۵
- ۲ - ۸ - دست‌یابی به آرامش درونی ۲۱۵

فصل نهم: آثار اجتماعی خودآگاهی ۲۲۱

- ۱ - آثار اجتماعی خودآگاهی از منظر روانشناسی ۲۲۳
- ۲ - ۱ - آثار خودآگاهی در خانواده ۲۲۴
- ۲ - ۲ - آثار خودآگاهی در جامعه ۲۳۱
- ۲ - ۳ - آثار خودآگاهی در سایر مهارت‌های زندگی ۲۳۲
- ۲ - آثار اجتماعی خودآگاهی از منظر قرآن و روایات ۲۳۴
- ۲ - ۱ - تکلیف‌مداری ۲۳۴
- ۲ - ۲ - مسئولیت‌پذیری ۲۳۵

۲۳۹.....	نتیجه
۲۴۷.....	پیشنهادهات
۲۵۱.....	فهرست منابع و مآخذ
۲۶۵.....	پیوست ۱
۲۷۱.....	پیوست ۲
۲۷۵.....	پیوست ۳

www.ketab.ir

با شناخت انسان بدون توجه به پیچیدگی‌های روحی و اسرار درونی وی، هیچ طرح و نظام اقتصادی، حقوقی یا سیاسی را نمی‌توان برای او پی‌ریزی کرد. خلقت انسان دارای حقیقتی است که برای رسیدن به آن آفریده شده است، صفات و خصوصیتی که در او نهفته است هویت و شخصیت او را تشکیل می‌دهند. این واقعیت‌ها و حقیقت‌های موجود سبب بحران اساسی در بشر گردیده است که از آن با عنوان موانع خودآگاهی یاد می‌شود. در حقیقت خود واقعی انسانی، به دنبال آثار بسیاری را به همراه دارد که در تمام شئون زندگی از کردار تا بزرگسالی و حتی جهان پس از مرگ را در برمی‌گیرد تا خود ارزشمند را پدید آورد.

«خودآگاهی»، «ابلیت» و ارزش‌هایی را که خداوند در وجود انسان به ودیعه گذاشته است، به وی می‌رساند. انسان با عمق در وجود خود درمی‌یابد که خداوند او را برای هدفی متعالی آفریده است و نباید گویا ارزشمند وجودی خود را ارزان از دست بدهد. مبنای این ارزش‌گذاری در تعالیم اسلام، ارتباط و تعلق وجودی انسان با خداوند و دمیده شدن روح الهی در وجود اوست.

تلاش‌های روان‌شناسی، علی‌رغم وجود تفاوت‌های عمیق در بینش‌ها، در یک امر مشترک است و آن کوشش برای وحدت بخشیدن به پدیده‌های رفتاری پراکنده است؛ بنابراین در شناخت ویژگی‌ها و صفات انسان این اختلاف نظر با سبب دیدگاه‌های متفاوتی گشته است که در مقام عمل نیز سبب پراکندگی دستورالعمل‌ها و روش‌ها برای درمان بیماری‌های روانی و حتی در مراحل ابتدایی شناخت این ویژگی‌ها و اسباب و علل این صفات، رفتار و ویژگی‌های انسان گردیده است.

ولیکن این کتاب به جهت استخراج آن دستورالعمل‌ها و با تطبیق آن با علوم روز بر این باور است که چون انسان آفریننده‌ای دارد که او خودش آگاه‌ترین آگاهان است بنابراین تمام ابعاد وجودی وی را می‌شناسد و به نمایندگان خود در زمین که درمانگران حقیقی روان آدمی هستند آموزش داده است با تمسک به این دو ثقل عظیم گامی در جهت بهبود

اوضاع زندگی بشر امروزی برداشته و آن‌ها را با نحوه رسیدن به تعالی حقیقی بشر آشنا نمایند.

با توجه به اینکه در این کتاب سعی شده که دیدگاه‌های اسلام و روان‌شناسی به صورت تطبیقی در رابطه با موضوع «خودآگاهی» تبیین شود روش این نوشتار توصیفی و در برخی موارد علی‌هست و با گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای، موارد لازم را از طریق منابع اولیه‌ای از قبیل قرآن کریم، کتب تفسیری، اخلاقی، روایی، روان‌شناسی و تربیتی جمع‌آوری نموده است و به تبیین آن می‌پردازد. به جهت هماهنگی علم روان‌شناسی در درمان بشری که دچار بحران خودآگاهی دارد، این موضوع در حوزه مفهوم‌شناسی، انواع، ابعاد، راه‌ها، موانع و آثار خودآگاهی به تفصیل به موضوع می‌پردازد.

به دنبال انواع و اقسام خودآگاهی، راه‌کارهای دست‌یابی به آن، موانع دست‌یابی به آن و آثار خودآگاهی را در روان‌شناسی، قرآن کریم و روایات جستجو خواهیم کرد. با توجه اینکه روان‌شناسی و اسلام به روش سقراطی پاسخ به این مقوله‌ها را بیان می‌نمایند، این کتاب روش خود را بر این اصل استوار می‌داند.